

UNA EXPERIÈNCIA PRÀCTICA D'ENFOCAMENT PSICODINÀMIC DES DE L'EQUIP DE SUPORT DAVANT LA CONDUCTA ANTISOCIAL

Miquel Àngel Mas, C.E.I.P s'Auba

L'escola es val de múltiples formes d'intervenció davant els problemes de conducta per tal d'afavorir la bona convivència de tota la comunitat. A causa de les característiques que presenten certs alumnes amb greus problemes de conducta, potser necessitem d'una intervenció més focalitzada i afectiva, i, des d'aquest plantejament inten-

tar consolidar el seu jo més social i l'interès vers el món acadèmic. Des de l'equip de suport i l'equip directiu, amb la col·laboració de tot el claustre del C.E.I.P s'Auba, s'intenta reduir la conducta antisocial d'una sèrie d'alumnes des de l'enfocament psicodinàmic. Aquest article vol ser una simple ullada al seu marc teòric i a la seva forma de fer, ja que ambdós àmbits, per la seva extensió, no els podem detallar més en aquest espai. La població diana està composta per cinc alumnes d'edats compreses entre 5 i 10 anys, treballada en sessions individuals.

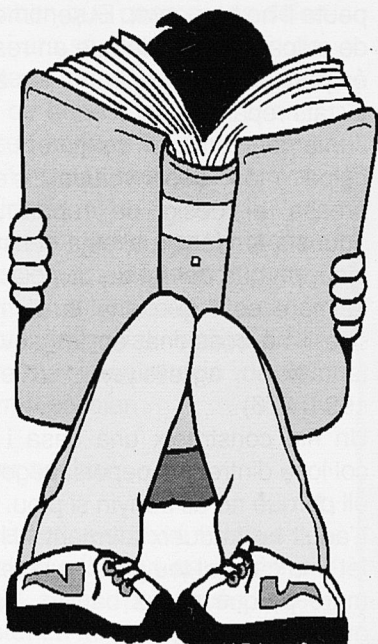
Marc teòric

Des dels primers anys de vida, uns pares amb una tendència egocèntrica marcada, centrats només en les seves preocupacions, porten l'infant a la sensació d'abandonament i frustració i, a conseqüència d'això, el nin o nina crida més i més l'atenció dels progenitors, els quals actuen amb el càstig i la contundent normativa o amb exagerada permissivitat. Llavors el fill -davant la por cap a la

seva pròpia persona- sol produir la fantasia agressiva que té els pares com a objecte, que és jutjada pel seu superjo (la seva norma interna) i, seguidament, la mala cara o el crit de la mare li confirmen la seva sospita, la seva culpa i la seva por a l'extinció. Per frustració no només vull dir que el nin no és alimentat quan vol, ja que descobrim més tard desitjos de l'infant, no sempre perceptibles, que se centren en la contínua presència de la mare i en el seu amor exclusiu. L'avidesa i els desitjos de dimensió major que els que pot satisfer qualsevol situació externa formen part de la vida emocional de la criatura (...). Els sentiments destructius fan sorgir la por de la "retaliació" i persecució, i aquest és el primer tipus d'angoixa que experimenta el nadó. (Klein, 1989: 187)

Aquesta situació i que la mare sigui la base essencial de la seva supervivència el porten a un estat d'angoixa amb respostes desajustades prèviament a l'arribada a l'escola.

Un cop a l'escola podríem comentar que en moltes ocasions

és la interpretació que el nin o nina fa de la norma un dels promotors de la conducta antisocial. Si un alumne descodifica una mirada d'un altre company negativament i paral·lelament li fa un atac imaginari -o real- el sentiment de menyspreu cap a si mateix es va consolidant, ja que el superjo -el marc normatiu provinent dels pares- li confirma la seva indignitat.

Arribat a aquest punt, qualsevol càstig o barrejada del mestre li confirma la hipòtesi que ell mateix s'ha elaborat -la seva culpa- i l'ansietat provinent de tal situació incrementa les respostes desajustades al medi, i s'estableix un procés cíclic que acusa tendències cada cop menys socials. Com es pot apreciar, les experiències viscudes a la minyonia més primerenca se solen repetir en altres etapes de la vida, sobre escenaris diferents però amb el mateix bessó.

Marc pràctic

1. *Entrevista.* La finalitat de l'entrevista és saber si la situació descrita en el paràgraf anterior s'ha produït. Alguns dels indicis que ens ho podrien fer suposar serien les males separacions dels pares, l'estressant vida laboral dels progenitors, les depressions postpart o les ànsies de la mare o del pare de xerrar d'ells mateixos i no fer-ho del seu fill.

2. *Sessió individual.* Gira entorn de tres nuclis que convergeixen a l'escenari del joc: la verbalització per part del docent del pensament agressiu del nin, les projeccions d'agressió i les reparacions per part de l'alumne.

En relació a la verbalització per part del docent del pensament agressiu, derivat de la sensació

d'abandonament, suggerim el següent exemple:

Un nin juga a una cursa amb dos cotxets, en un hi va el pare i en l'altre, ell. El cotxe del pare cau per un penya-segat i el seu cotxe guanya.

El terapeuta li podria dir: "penses coses dolentes sobre el pare ja que penses que et vol prendre ta mare."

Llavors, l'acceptació per part d'una persona adulta del pensament del nin o nina i l'absència de càstig davant aquesta forma de pensar és el primer acte reductor de la seva ansietat. Per primer cop posa en dubte el pensament que ell és dolent per pensar el que pensa. Una vegada aquí, s'obre l'escenari del joc: la imaginació del nin o nina es traduirà en joc davant del docent, sobretot a causa de l'acceptació

inicial del pensament que ha vist la llum.

Tot seguit, es produeix una alternança dins l'espai lúdic d'activitats agressives i reparadores: peps que es peguen, l'agombolament de peps que estan malalts, la simulació d'accidents, la reconstrucció d'una casa. Això implica un significat latent que es tradueix en possibles agressions cap al pare, la mare o el germà. En són conseqüència la seva culpa pertinent i l'activació de possibles activitats reparadores. La qüestió és que la repressió de tot aquest món intern del nin -ara constantment interpretat pel terapeuta- ja ha minvat i sortit a la llum. Si aquest procés no es consumeix, podríem afirmar:

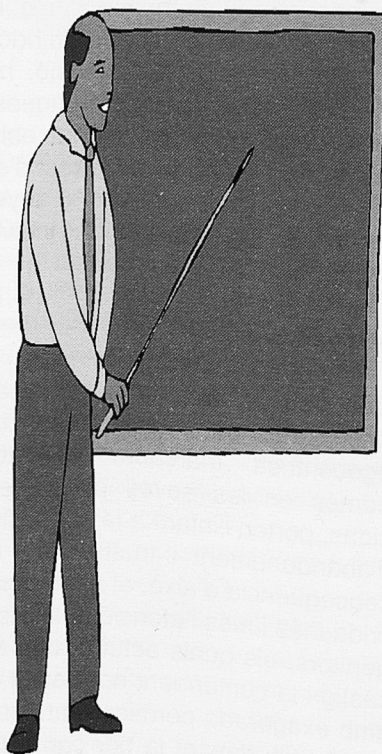
...El sentiment de culpa, també reprimat, no és menys difícil; d'aquesta manera el nin repeteix una vegada i una altra una varietat d'actes, els quals expressen el seu desig de ser castigat. (Klein, 1994: 275)

A poc a poc, l'alumne percep que ja no és tant dolent com pensava, l'acompanyament afectiu del terapeuta li ho ha provat. El sentiment de culpa minva i allò que en resta és parcialment reduït amb les activitats reparadores.

Juntament amb el sentiment de culpa més desenvolupat s'expressa el desig de reparar, i aquesta tendència alleuja el nin o nina, perquè pel fet de complaure la mare sent que anul·la el mal que li ha ocasionat en les seves fantasies agressives. (Klein, 1994: 276)

Un nin construeix una casa i hi col·loca dintre uns pepots, segons ell perquè no es banyin si plou.

L'adult ho tradueix afirmant: "Has fet una casa al teu pare i a la teva mare perquè no es banyin. Vols que es trobin bé!"

Disseny gràfic
i maquetació

Logotips
Fulletons
Cartells
Butlletins
Revistes
Llibres
Catàlegs
Il·lustracions
Etc.

Santi Hernàiz carrer Àngel Guimera, 60 - 07004 - Palma de Mallorca

971 75 07 86 - 630 90 69 65 hacdisseny@telefonica.net

àmplia experiència
en
moviments associatius

Preus molt ajustats !

demaneu pressupost ...
sense compromís

És a dir, potenciam els pensaments bons del nin o nina sobre els negatius, tot gràcies a la reducció del sentiment de culpa que experimenta la criatura. Aquesta reducció és un acte que minva l'ansietat del nin, propicia el pas a altres etapes evolutives i canalitza el reducte d'ansietat a mode de sublimacions, com ara la tasca acadèmica

És ara i només ara quan el nin pot interpretar la norma correctament, pot fer-se la següent afirmació:

- Saben que pens coses dolentes i ara sé que no són tan dolentes i, a més, en pens moltes de bones, per tant, si em posen normes és per ajudar-me i no per castigar la meva maldat.

Aquesta podria ser la tasca dels equips de suport amb certs alumnes amb alta conducta antisocial: facilitar-li la correcta interpretació de la norma escolar.

I per acabar

La pràctica esdevé vàlida especialment quan es combina amb altres pràctiques que pretenen millorar la convivèn-

cia a tot el centre. Però la situació del docent presenta alguns obstacles a superar:

- L'escola inclusiva promou una intervenció global i des de l'heterogeneïtat, correcta i essencial en quasi tots els alumnes. Però, quan el jo afectiu i corporal no s'han consolidat, pens que no podem tenir en compte solament

e l

jo social -el pregonat per l'escola inclusiva-. Necessitam eines terapèutiques que ens deixin apropar-nos positivament als àmbits descrits.

- És més que urgent que la teoria psicodinàmica, en harmonia amb altres plantejaments psicològics, formi part del currículum del personal dels equips de suport.

Mentre el camp afectiu de certs nins o nines no sigui atès, crec que és impensable una evolució acadèmica adient. Això no vol dir que una evolució acadèmica favorable sigui incompatible amb un treball de capacitats afectives estès a tot el centre.

Bibliografia

Klein, Melanie (1994): Envidia y gratitud y otros trabajos. Barcelona. Ed. Paidós.

Klein, Melanie (1989): Amor, culpa y reparación. Barcelona. Ed. Paidós.

